

ШТИТ

Број 139
Мај 2021

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Министерката за одбрана Радмила Шекеринска
и амбасадорката на САД Кејт Брнз
во посета на армискиот полигон „Криволак“

Во пресрет на вежбата „ОДЛУЧЕН УДАР-21“

СОДРЖИНА

ШТИТ ■ година XIII ■ број 139 ■ мај 2021

Инфо	5
НАТО активности Тактички команди на здружените сили на НАТО	6
НАТО активности Влијанието на КОВИД-19 врз трошоците во одбраната на сојузниците	8
Мировни мисии Под знамето на ОН Мировните мисии, нивното финансирање и пандемијата на COVID-19	11
Обуки „Заштита од вознемирување на работно место и разрешување конфликти“	18
Едукација Сеизмичка отпорност на инфраструктурните објекти во Република Северна Македонија	20
Едукација „Блицкриг“ – доктрина изградена од научени лекции	24
Вооружување „Grumman F4F Wildcat“	28
Вооружување Автоматска пушка „HK416“	32
Вооружување „AgustaWestland AW169“	34
Вооружување Калтроп	40
Глобал Берлинскиот сид - обелискот на источногерманската политика	43
Родова рамноправност Жените со попреченост и нивните права: инклузивна револуција „Грејхаунд“	48
	3

Дниците на Армијата

навистина оди понатаму. Со денешнава донација, практично на секој припадник на нашата армија му обезбедуваме целосна опременост и можеме гордо да кажеме дека македонската армија е опремена армија“, рече министерката.

Заблагодарувајќи се за постојаната турска поддршка, министерката порача дека ова е само мал дел од поддршката што изминативе години Република Турција ѝ ја дава на Република Северна Македонија. Амбасадорот на Турција во земјава, Секизкок, порача дека зачленувањето на земјава пред една година во НАТО, членство кое долги години го заслужуваше, ќе овозможи уште помоќно вкоренување на заедничките вредности на Алијансата на Балканскиот регион и соработката на нашите земји, која се базира на сигурни темели, ќе продолжи да се развива во сите области и во наредниот период. Амбасадорот Секизкок додаде дека Турција ќе продолжи да дава секаков вид поддршка при модернизацијата на Армијата на Република Северна Македонија.

Во пресрет на вежбата „Одлучен удар-21“

Во текот на изминатите години Република Северна Македонија, стремејќи се кон колективното членство, многупати докажала дека има потенцијал да ги исполнува сите определени цели и императиви за зачленувањето во Алијансата. Меѓу многуте активности кои нашите припадници беспрекорно ги извршуваа изминатиов период, секако е и учеството на повеќе мултинационални, регионални и национални вежби од различен карактер. Години наназад, на армискиот полигон „Криволак“ бевме домаќини на големи и мали воени вежби, кои секогаш завршуваа успешно и со високи оценки за покажаното. Оваа година, веќе како членка на НАТО, добивме можност, но и голема одговорност да се претставиме во светот како домаќини на една од најголемите мултинационални вежби, најголема која ќе се одржи во нашата земја на армискиот полигон „Криволак“. За „Криволак“ и неговите перформанси, историја и активностите кои се одвивале таму сме пишувале многупати досега. Овојпат ќе нагласиме дека за прв пат се преземаат радикални и суштински активности за да се подобрат сите капацитети и инфраструктурата на овој голем армиски полигон, што ќе биде и голема придобивка за сојузниците и за Алијансата во целост. Во пресрет на вежбата „Одлучен удар-21“, армискиот полигон „Криволак“ повеќе пати го посетија високи претставници на политичкиот и воениот врв, како и претставници на НАТО и на дипломатскиот кор во земјава. На почетокот на април, министерката за одбрана Радмила Шекеринска и заменикот-началник на Генералштабот Азим Нуредин, заедно со одбранбеното аташе на САД, полковник Пит Рауел, направија обиколка на армискиот полигон „Криволак“ и присуствуваа на почетокот на заедничката работа на припадниците на инженерските единици на Армиите на Северна Македонија и САД, кои започнаа со подготовки на теренот на полигонот за меѓународната вежба „Одлучен удар-21“.

Сто и деведесет припадници на 15. инженерски баталјон на САД, со 200 инженерски машини, возила и опрема пристигнаа на „Криволак“ и заедно со 120 инженерци на Армијата на Северна Македонија, започнаа да работат на патната инфраструктура на полигонот, односно на изградба на полигон со подвижни цели за оклопни возила и полетувачко-слетувачка патека за беспилотни летала, а ќе биде подигнат и магацин за складирање на цели. Претходно, нашите инженерски единици самостојно пробија 33 километри нови патишта за подобро поврзување и проодност на полигонот, а заедно со американските инженерци продолжија со работа на патната инфраструктура, на обнова и на зголемување на капацитетот на набљудувачницата „Џидимирци“ и пробивање на пат до северниот влез во полигонот. Кон крајот на април, министерката за одбрана, Радмила Шекеринска, во придружба на американската амбасадорка Кејт Брнз повторно го посети армискиот полигон „Криволак“ каде се одвиваат финалните активности преземени од припадниците на Инженерскиот баталјон на Армијата на Република Северна Македонија и 15. инженерски баталјон на вооружените сили на САД, кои заеднички работеа на изградбата на повеќе нови содржини и на развој на патната инфраструктура на полигонот. Меѓународната вежба „Одлучен удар 21“ на „Криволак“ ќе започне на 17 мај и ќе трае до 2 јуни, со учество на припадници на армиите од Република Северна Македонија, САД, Бугарија и Грција. Во пресрет на најголемата воена вежба која досега се реализирала во Република Северна Македонија, нашата земја уште еднаш покажа дека за земјата и за Армијата не постојат предизвици кои не ги совлададе и дека се целосно подготвени да ги дочекаат и да им овозможат успешни вежбовни активности на сите учесници на големата вежба „Одлучен удар-21“.

д-р Жанет Ристоска

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Северна Македонија

Претседател на Издавачкиот совет
м-р Иван Атанасоски, полковник

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:
Умит Реџеџи
(ликовно-графички и технички уредник)
Ксенија Митева
(лектор)
Кристина Илиевска
(новинар, фотографии)

ШТИТ
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република Северна
Македонија

Излегува еднаш во месецот на
web-страницата на
Министерството за одбрана
www.mod.gov.mk

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
www.mod.gov.mk;

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Деснокрилниот екстремизам како глобален предизвик

Покрај Бразил, САД, Унгарија, Нов Зеланд, десните екстремистички идеи и групи претставуваат сериозна закана и за останатите демократски општества. Според премиерката на Нов Зеланд, Јасинда Арден, откако десничарскиот терорист уби над 50 лица во неколку џамии во нејзината земја, не е спорно дека идеите и јазикот на поделба и омраза постоеле со децении, меѓутоа нивната форма на дистрибуција и алатките за организација се нови. Ако има каква било надеж за санирање на тие поделби и унапредување на еднаквоста, владеењето на правото, инклузивното граѓанско општество и почитувањето на човековите права, западните демократии треба да работат со другите земји и мултилатерални организации за да изградат коалиција за борба против растот и ширењето на деснокрилниот екстремизам. На почетокот на XXI век, десничарските екстремистички идеи беа интегрирани во одредени политичките партии и извршија големо влијание врз политичарите. Во 2010

Речиси 20 години по нападите на 11 септември и почетокот на глобалната војна против тероризмот, светот се најде пред нова закана. Во периодот помеѓу 2000 година и 2010 година, кога меѓународната заедница се фокусираше на „Ал Каеда“, „Исламската држава“ и други групи кои застапуваат одредено толкување на исламот за да го оправдаат нивното терористичко делување, деснокрилниот екстремизам растеше низ целиот свет

година, Виктор Орбан стана премиер на Унгарија. За време на неговиот мандат, тој јавно ја изразуваше антиимиграциската политика против бегалците и тврдеше дека Европа ќе биде заземена од надворешни култури и групи. Во 2014 година, Нарендра Моди и неговата десничарска партија го освоија мнозинството на изборите во Индија. Пред неговата победа, американската влада му ја одзеде визата заради сомневање за неговата поддршка на хинду-екстремистичките напади врз муслиманите во индиската држава Гуџарат во 2002 година. Моди ги охрабруваше најекстремните фракции на неговата партија и ги внесе екстремистичките идеи за Индија како хиндуистичка земја, без оглед на нејзината голема разновидност. Тој отиде до таа крајност што ја оправдуваше поддршката на антидемократските мерки како Предлог-законот за изменување и дополнување на државјанството во 2019 година, со кој се исклучуваат муслиманите од списокот на прогонувани верски групи од соседните земји кои можат да имаат право на индиско државјанство. Со преземањето на претседателската функција во 2019 година од страна на Жаир Болсонаро, контроверзен политичар чии ставови и коментари често се опишани како крајно десничарски и популистички по природа, во Бразил се демонстрираше појавата на деснокрилните екстремистички идеи. За време на неговата кампања, Болсонаро ги напаѓаше владините институции и малцинства и бразилската демократија. Како резултат на тоа, маргинализираните групи во Бразил сè повеќе се вклучуваат во политиката, црните жени во Бразил се кандидираат за функции преку програми кои се фокусирани на човековите права и достоинство, антирасизам и еднаквост. Додека десничарската идеологија и групи не се нови во многу делови на Европа, растот на имиграцијата од муслиманските земји, зголеменото движење на поединци во рамките на Европската Унија и интегрирањето на екстремно десничарските идеи од популистичките политичари како одговор на порастот во имиграцијата, во периодот на 2010 година придонесе за голем пораст на екстремната десница. На пример, норвешкиот десничарски екстремист и терорист Андерс Брејвик, во јули 2011 година во Осло и на островот Утоја го изврши својот брутален и смртоносен напад. Во својот манифест тој ја опиша потребата да се брани Европа

од муслиманската доминација и мултикултурализмот. Како одговор на нападите, Норвешка ги зајакна своите закони за гонење на тероризмот и се согласи за споделување на информации за истрагите со САД и со ЕУ, со цел да се овозможи следење на поединци и нивните постапки при преминување на границите. Смртоносниот напад во Крајстчрч, Нов Зеланд, во 2019 година, ни докажа дека деснокрилниот екстремизам продолжи да расте низ целиот свет. Слично на Брејвик, терористот во Крајстчрч, кој го спомна Норвежанецот

на платформите на социјалните медиуми. Сето тоа е засновано на применливите закони и стандарди, со почитување на меѓународните човекови права, вклучително и слободата на изразување. Овој напад, исто така, на национално ниво беше причина за преиспитување на вредностите на земјата и на третманот на нејзините различни заедници. Во извештајот објавен во декември 2020 година од страна на истражната комисија за нападот, се открива неуспех на разузнавачко-безбедносните структури на

По нападите од 11 септември, САД целосно го реконструираа безбедносно-разузнавачкиот апарат за справување со тероризмот и започнаа долгогодишна серија на глобални антитерористички кампањи кои сè уште траат. Меѓутоа, според анализата на Центарот за стратешки и меѓународни студии, во 2020 година две третини од терористичките напади се реализирани од деснокрилни екстремисти

по име во својот манифест, се осврна на заштитата на белите луѓе од европско потекло од имиграцијата, муслиманите и други закани што тој ги опиша како „бел геноцид“. Владата на Нов Зеланд, веднаш по нападот, брзо презема мерки за справување со деснокрилниот екстремизам. Се направија измени во законите за набавка на оружје во земјата и се забрани одреден вид на полуавтоматско оружје коешто се користеше во нападот. Исто така, се демонстрираше видлива поддршка за муслиманската заедница на Нов Зеланд. Нов Зеланд, во соработка со Франција и информатичко-технолошки компании, изготви решение со кое ќе се елиминира терористичката и насилната екстремистичка содржина

земјата да ја следат десничарската екстремистичка закана, омразата, дискриминацијата и лошиот третман на муслиманите и другите групи во Нов Зеланд. Извештајот дава низа препораки, вклучително и зајакнување на соработката со тие заедници и реструктурирање на безбедносните агенции кои се одговорни за борба против тероризмот. Домашниот екстремизам сè уште претставува најголемата закана за западните демократии, но очигледно е дека мерките што се преземаат не се адекватни за да се спречи. На 17 март оваа година, разузнавачко-безбедносната заедница на САД објави заедничка сеопфатна процена на заканата од домашниот насилен екстремизам. Оваа процена

предупредува дека домашните екстремисти и оваа година ќе се обидат да извршат насилни напади, претходно охрабрани од теориите за заговор за пандемијата со вирусот COVID-19 и случувањата во конгресот. Како еден од главните фактори за ширење на заканата од домашниот тероризам, според директорот на ФБИ, Кристофер Вреј, е проблематичното политичко опкружување, коешто ги мотивира белите супремисти и паравоените милиции. Овие предупредувања звучат слично како заканата со која се соочија САД по нападите од 11 септември, закана против која Американците лесно се обединија против она што се нарекуваше странски непријател. Но, денес, состојбата е поразлична, бидејќи нема непријател којшто се крие некаде на Блискиот Исток, туку заканата е присутна дома.

По нападите од 11 септември, САД целосно го реконструираа безбедносно-разузнавачкиот апарат за справување со тероризмот и започнаа долгогодишна серија на глобални антитерористички кампањи кои сè уште траат. Меѓутоа, според анализата на Центарот за стратешки и меѓународни студии, во 2020 година две третини од терористичките напади се реализирани од деснокрилни екстремисти. Од 2016 година па до денес, тие извршиле повеќе напади од која било друга домашна или странска група којашто делува против интересите на САД. Одделот за домашна безбедност на САД, како најупорна и најсмртоносна закана ги идентификува расно и етнички мотивираните домашни насилни екстремисти, поточно белите супремистички групи. Голем дел од овие бели супремистички групи припаѓаат на крајната глобална десничарска идеологија којашто масовно се радикализира преку интернет. За оваа појава изјава имаше и генералниот секретар на Обединетите нации, Антонио Гутереш, којшто предупреди дека надмоќта на белите и неонацистичките движења стануваат транснационална закана. Крајно десничарските движења се вооружени со заедничкото чувство за идентитет и цел. Според анализите на разузнавачката заедница на САД, тие се неверојатно ефикасни во обединување на широк спектар на екстремистички групи кои поттикнуваат и повикуваат на насилство. По нападите на 11 септември, американската влада

ги насочи своите сили да изгради разузнавачка мрежа што ќе ја опфати Земјината топка, способна да ги запре странските терористички напади пред тие да се случат. Конгресот одобри разузнавачите да се стекнат со големи овластувања за да ги надгледуваат и истражуваат сите осомничени за тероризам и оние со сериозни врски со странски организации. Во меѓувреме, во САД, домашната закана од деснокрилен екстремизам растеше. Бројот на деснокрилни екстремистички групи порасна за 250% во првата година од претседателствувањето на Барак Обама. Во извештајот на Одделот за домашна безбедност од 2009 година, аналитичарите предупредуваат дека изборот на првиот црн претседател,

во комбинација со економскиот пад, може да создаде плодна средина за регрутирање на десничарските екстремисти.

Неуспехот да се спречи насилството од 6 јануари 2021 година, кога Конгресот на САД беше нападна и притоа насилниците неколку часа ја окупираа и вандализираа зградата, повеќе од 140 лица беа повредени, а петмина загинаа, укажува дека на САД им е потребен стратешки одговор за справување со белата националистичка идеологија пред таа да стане уште понасилна. Законот за спречување на домашен тероризам, кој се очекува да се донесе, ќе го оплесни следењето, истрагата и гонењето на случаите на домашен тероризам, со фокус

на белите супремистички групи. Меѓутоа, треба многу внимателно да се искористат и научените лекции од противтерористичките политики што беа донесени по нападите на 11 септември, коишто доведоа до пораст на злосторства од омраза, малтретирање, и сето тоа создаде наследство на недоверба што и денес ја прогонува арапската американска заедница.

Сите овие примери покажуваат дека, појавата на деснокрилниот екстремизам не смее повеќе да се третира како изолиран инцидент, туку треба да се признае дека претставува феномен што се развива глобално. Доколку САД и меѓународната заедница во брзо време не се обединат и не обезбедат ресурси за справување со оваа закана, може да се изгуби драгоцено време коешто може да го спречи нејзиното ширење. Мерките што се преземаа изминатава деценија од страна на држави, локални самоуправи, новинари и обични граѓани за борба против деснокрилниот екстремизам, преставуваат пример за тоа како може да изгледа меѓународниот напор и одговор.

Новоизбраниот американски претседател, Џо Бајден, по немирите во Конгресот на САД, има можност да ја предводи меѓународната заедница околу решавањето на деснокрилниот екстремизам. Тимот на Бајден ќе има тешка задача: да се спротивстави на една од најголемите домашни закани од периодот на Граѓанската војна до денес, без да предизвика политичка криза или да ги наруши граѓанските слободи на Американците. Западните сојузници треба да најдат начин да ја прошират мисијата на Глобалниот форум за борба против тероризмот за решавање на деснокрилниот екстремизам и неговите пермутации. Ова нема да биде лесна задача, бидејќи ќе биде потребно да се направи стратешки исчекор напред, а притоа да се соочат со историските и национални предрасуди кои ја вклучуваат расата, религијата и етничка припадност. Научените лекции од минатото јасно покажаа дека само преку спроведување на законите нема да може успешно да се спречи деснокрилниот домашен екстремизам. Успехот во справување со оваа закана нема да се мери според бројот на уапсени лица коишто ќе се гонат за деснокрилен екстремизам, туку според бројот на превенирани обиди да преминат во насилство.

Еден од клучните моменти во

борбата против деснокрилниот екстремизам ќе биде справувањето со ширење на дезинформациите. Социјалните медиуми и веб-страниците (заедно со алгоритмите што го следат однесувањето на поединецот на интернет), им овозможуваат на луѓето широм светот да ја градат сопствената реалност и да ги зајакнат верувањата, правејќи ги подложни на влијание од различни групи и поединци, а антидемократските идеи можат многу полесно и побрзо да се шират преку националните граници и притоа да ја пронајдат целната публика. Потребен е меѓународен пристап за справување со деснокрилните екстремистички идеи на коишто се ранливи поединците, општествата

и институциите. Покрај економските проблеми што произлегоа од пандемијата со КОВИД-19, меѓународната заедница треба финансиски да им помогне на младите генерации и организации коишто го унапредуваат инклузивното граѓанско општество, демократијата и еднаквоста. Борбата против деснокрилниот екстремизам нема да биде лесна, бидејќи многу политичари и политички партии во своите политички платформи имаат вметнато деснокрилни екстремистички идеи, меѓутоа демократијата, еднаквоста, владеењето на правото и човековите права низ целиот свет мора да бидат заштитени.

д-р Ненад Танески

